

Emlékeztető az Érintésvédelmi Munkabizottság 2003. december 3-i üléséről

A Munkabizottság először meghallgatta vezetőjének három – az utolsó ülés után hozzá beérkezett – kérdésre vonatkozó bejelentését.

1) Egyesekben zavart keltett a gazdasági és közlekedési miniszter közelmúltban megjelent 72/2003. (X.29.) GKM rendelete, amellyel kiadta a Feszültség Alatti Munkavégzés (FAM) Biztonsági Szabályzatát, s ebben szabályozza az ilyen munkák végzéséhez szükséges feljogosítások, szakképesítések és vizsgák követelményeit is. Többen kérdezték: vonatkozik-e ez az új szabályozás az érintésvédelmi felülvizsgálókra is, akik munkájuk során elkerülhetetlenül végeznek feszültség alatti munkákat ?

Egyértelműen: nem. Ez a rendelet nem az MSZ 1585 szabályaival szemben való szigorítás, hanem enyhítés ahhoz képest, amely lényegében azonos az áramszolgáltatóknál korábban is szokásban volt úgynevezett FAM munkákra vonatkozó miniszteri rendelettel. A most hatályba lépett szabályzat 1.2.2. pontja kimondja: "Nem terjed ki a Szabályzat hatálya olyan egyszerű feszültség alatti műveletekre, melyekről más szakmai biztonsági szabályzatok és előírások rendelkeznek." Ilyen szabályzat az MSZ 1585:2001. Fel kell azonban hívni a figyelmet arra, hogy ennek 2001. évi kiadása a hatályos, s ez némiképp eltér az előzőektől. E szerint "Feszültség alatt szabad végezni – a törpefeszültségű berendezéseken túlmenően – azokat az üzemszerű kezeléshez tartozó munkákat, amelyek csak feszültség alatt lehet elvégezni (feszültségmérés, terhelésmérés, fázisegyeztetés, szigetelésvizsgálat stb.)." Ugyancsak feszültség alatt végezhető e szabvány szerint a lámpacserék, biztosítócserék, kapcsolókkal végzett kapcsolások is. Ezekre tehát nem vonatkozik az új szabályzat.

2) A tűzoltóság egyre több helyen kéri az új berendezések üzembe helyezéséhez az érintésvédelmi, villámvédelmi, valamint a villamos berendezések általános felülvizsgálatára vonatkozó minősítő iratot. Az érintésvédelmi felülvizsgálati jegyzőkönyv vagy minősítő irat valóban szükséges (bár nem tartozik a tűzoltóság hatáskörébe). A villámvédelmi vizsgálat jegyzőkönyvét a 2/2002. (I.23.) BM rendelet 3. sz. mellékletének III/4 fejezete (amely szó szerint átvette a korábbi MSZ 274/4 szövegét) valóban előírja; a villamos berendezések általános felülvizsgálatára azonban nincs rendelkezés. A tűzoltóság ennek megkövetelését általában az új MSZ 2364-610:1998 szabványra alapítja. Ez a hivatkozás azonban téves. Egyrészt ez a szabvány – mint ahogy 2002. január 1. óta egyetlen más szabvány sem – nem kötelező, másrészt azt a kérdést a még mindig csak kiadás alatt lévő Villamos Biztonsági Szabályzat fogja rendezni. Ez (a jelenleg tárcaegyeztetésen lévő) szabályzat pedig új villamos létesítmények és ezek lényeges bővítése esetén a tervező és a kivitelező (egyes esetekben ezen túlmenően a beruházó) nyilatkozatát kívánja előírni. Amennyiben ezen nyilatkozatok kiadásához valamelyik nyilatkozó fél (esetleg a műszaki ellenőr) szükségesnek tart egy ilyen felülvizsgálatot, úgy ezt saját kezdeményezésére elvégeztetheti, s ennek eredménye ezen nyilatkozatok melléklete lehet, de ez – a jelenlegi álláspont szerint – nem lehet hatósági követelmény.

3) Egyesek a legutóbbi időben felvetették, hogy áram-védőkapcsoló alkalmazása esetén – ennek igen rövid lekapcsolási idejére tekintettel – a védővezető keresztmetszete választható-e 1 mm^2 értékűre is. A védővezető keresztmetszetére is vonatkozik a szabványok legkisebb keresztmetszetre vonatkozó megköötése, így azt az MSZ 2364-520:1997 52J táblázata alapján szigetelt erekre, rögzített erősáramú és világítási áramkörökben $1,5 \text{ mm}^2$, rögzített jelző- és vezérlőáramkörökben $0,5$, hajlékony vezetékekben általában $0,75 \text{ mm}^2$ -nál kisebbre csak azoknak a készülékeknek egyedi csatlakozóvezetékeiben szabad választani, amelyekben az

adott készülékre vonatkozó termékszabvány a fázisvezetőkre is megengedi ennél kisebb keresztmetszet alkalmazását. E legkisebb keresztmetszetek mechanikai ellenállóképesség szempontjából vannak előírva (ezért csupasz vezetékekre ennél nagyobb keresztmetszeteket is megkövetel a szabvány hivatkozott táblázata), s így zárlati számítás nem menthet fel ezen követelmény alól.

Ezt követően *Cserpák János*, a Debreceni Műszaki Biztonsági Felügyelőség igazgatója tartott rövid ismertetést a Felügyelőség piacfelügyeletre kiterjesztett hatásköréről. A piacfelügyeletet az Európai Unió direktívái követelik meg, így új feladatkörükről az angol piacfelügyeletről kaptak tapasztalatátadást. Ezek szerint a piacfelügyeletet (amely kizárólag a termék biztonságosságára vonatkozhat, egyéb minőségi követelmények teljesítésére nem) elsősorban szűrőpróbás vizsgálatokkal végezhetik, s e vizsgálatok lényegében az egyes termékek előírt kísérő dokumentumaira szorítkoznak. Konkrét gyanú esetén a terméket műszaki vizsgálatnak is alávetethetik, s ha a külföldön vizsgált termék ennek nem felel meg, akkor a brüsszeli központon keresztül a vizsgálatot végző, a tanúsító dokumentumot kiadó szervezet kell értesíteni.

Ezzel kapcsolatban áttekintettük a terméktanúsítási rendszert is. Elvben ennek három lépcsője van: a vizsgáló, ellenőrző és tanúsító szervezet. A vizsgáló szerv egy laboratórium, amely a tőle megrendelt tényleges vizsgálatokat végzi, s ezek eredményét rögzíti jegyzőkönyveiben (elvben anélkül, hogy a termék követelményeivel ezeket összehasonlítná vagy ezeket a követelményeket akár csak ismerné is). Az ellenőrző szerv a vizsgálatok eredményét hasonlítja össze a szabványok és egyéb előírások követelményeivel. Végül a tanúsító szerv az ellenőrző szervek minősítései alapján részben azt vizsgálja, hogy e minősítések a termékre vonatkoztatható minden követelményre kiterjedtek-e, részben pedig azt, hogy az előállító (gyártó) cég képes-e a vizsgált mintával azonos termékeket előállítani, s ezek azonos minőségét folyamatosan biztosítja-e. Ez a hármasszétválasztás azonban villamos termékekre gyakorlatilag nem valósítható meg (a vizsgáló állomás nem azt vizsgálja, hogy szélső esetben milyen nagyértékű igénybevételnél megy tönkre a termék, hanem csupán azt, hogy az adott vizsgálati követelményeket teljesíti-e), ennek megfelelően a vizsgálat és ellenőrzés a villamos termékek esetén csak közösen végezhető. Mindezen tevékenységek végzésére alkalmasságot akkreditálással kell bizonyítani. Az akkreditálást hazánkban általában a NAT (Nemzeti Akkreditálási Testület) végzi, de el kell fogadni a külföldi akkreditálási szervek akkreditálási bizonyítványát is. Az akkreditálás csak az akkreditált szervezetnek az akkreditálási okiratban meghatározott vizsgálatokra való alkalmasságot igazolja. A vizsgáló állomások végezhetnek más vizsgálatokat is, de ez esetben nem hivatkozhatnak az akkreditálásukra.

Az akkreditált szervek alkalmasak ugyan a megfelelő vizsgálatok elvégzésére, de az általuk kiállított okiratok nem "közhitelesek" (nem a közjegyzői, hanem az ügyvédi iratokhoz hasonló érvényűek). Az akkreditált szervek közül hazánkban a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (más EU-tagállamokban a megfelelő hatósági szerv) kijelöli a közhiteles iratok kiállítására jogosultakat, ezeket magyarul "kijelölt", nemzetközi elnevezéssel "notifikált" szervezetnek nevezik; ezeket – EU-tagságunk időpontjától kezdődően a magyarokat is – felveszik a nemzetközi listára, s azonosító számot kapnak. Ezt a számot feltüntetik a termék CE jelölése mellett. (A különösen veszélyes termékek – a robbanásbiztos, valamint a gyógyászati villamos termékek – csak ilyen notifikált tanúsító szervek tanúsító irata – "certificat"-ja – alapján hozhatók forgalomba.)

A Munkabizottság tagjai számos gyakorlati kérdést tettek fel. Mit kell terméknek tekinteni (pl. egy tokozott elosztónál csak az abban felszerelt készülékek tekintendők terméknek, vagy az összeszerelt tokozott külön terméknek számít; mit tegyenek akkor, ha érintésvédelmi felülvizsgálatuk során olyan gyártmánnyal találkoznak, amelynek beszerzéséről ugyan számla van, de a termék minősítéséről semmi nem tanúskodik?). A kötetlen megbeszélés során az az álláspont alakult ki, hogy ha egy komplett terméken közös adattábla van, vagy arra közös használati útmutatót adtak ki, akkor az egyazon komplett terméknek tekintendő, amelybe beépített más gyártmányok csak "alkatrészek", tehát az ezen feltüntetett jelölések (pl. C€, ☐) a teljes gyártmányra vonatkoznak. Egy I. év. osztályú gyártmány érintésvédelmi vizsgálatánál különösebb problémánk nincs, mert a védővezető folytonossága a vizsgálat során könnyen ellenőrizhető. Csak az a termék fogadható el azonban II. érintésvédelmi osztályúnak, amelyen a ☐ jelölés fel van tüntetve. Ezeknek a helyszíni vizsgálat során szabványosan elvégzett szigetelésmérése ugyanis csupán azt ellenőrzi, hogy a szerkezet szigetelése nem romlott-e le, de sem az előírt kúszóáramutak nagyságát, sem a szigetelés kétrétegű vagy más megfelelő kialakítású megoldását nem. Ha tehát a ☐ jel és a C€-jelölés is megtalálható a terméken, akkor elfogadjuk ilyennek, ha azonban nincs, akkor a minősítő iratban fel kell hívni az üzemeltető figyelmét arra, hogy ezeket pótlólag be kell szereznie a neki szállító cégtől.

Kádár Aba
az ÉV. MuBi. vezetője